

Csapó I. József: *Sajátos státusú helyi önkormányzat statútuma*. Dr. Csapó I. József:
Autonómiák és autonómatörekvések. H.n., 2003. Elektronikus változat:
[www.hunpress.hu/letoltes/AutonomiaKonyvAkt.pdf].

2.6. Sajátos Státusú Helyi Önkormányzat Statútuma

Dr. Csapó I. József, Tervezet, 1992.

I. FEJEZET

Általános rendelkezések

1. Szakasz

Az a helyi közigazgatási egység, ahol a magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva számbeli többségben vannak, a helyi autonómia alapján, törvényben szabályozottan, sajátos státust kap és a nemzeti közösség anyanyelvét az állam hivatalos nyelvével egyenrangú nyelvként használja.

2. Szakasz

A sajátos státusú önkormányzat Statútuma a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának alapelveit alkalmazza, s a helyi autonómia jogával élő magyar nemzeti közösség alapvető intézményi normáit tartalmazza.

3. Szakasz

A sajátos státusú önkormányzatban a román nemzethez, illetve más nemzeti közösséghez tartozó személyeknek a közigazgatási egység hivatali szervezetében való arányos részvétele garantált.

II. FEJEZET

A sajátos státusú helyi önkormányzás fogalma és célja

4. Szakasz

A sajátos státusú helyi önkormányzás a helyi igazgatási szervek effektív lehetőségét jelenti a közügyek, valamint a nemzetiségi ügyek törvényben meghatározott részének saját hatáskörében és a lakosság érdekében történő szabályozása és igazgatása terén.

5. Szakasz

A sajátos státus, a közügyek saját hatáskörben való szabályozásán és igazgatásán túl, kiterjed:

- a nemzeti-, nyelvi-, vallási identitás védelmére, az egyéni és közösségi nemzetiségi jogok érvényre juttatására;
- a nemzeti közösség történelmi hagyományainak, nyelvének, tárgyi és szellemi kultúrájának, anyanyelvű oktatásának ápolására és gyarapítására;
- a nemzeti közösség saját intézményrendszerének működtetésére;
- az egyenlőség, a szolidaritás, a tolerancia eszméinek érvényre juttatására.

III. FEJEZET

A sajátos státusú helyi önkormányzat jogállása

6. Szakasz

Az önkormányzat, a helyi autonómiajog alapján, a törvény által meghatározott jogkörben az állam által delegált helyi döntéshozói és végrehajtoi hatalom birtokosa.

Tevékenységet az állam befolyásának kizárásával végzi.

Az önkormányzat, demokratikus döntéshozó és végrehajtó testületei révén, a hatáskörök gyakorlásához és működéséhez szükséges eszközök felett széleskörű autonómiával rendelkezik.

7. Szakasz

A törvény garantálja a sajátos státusú helyi öngazgatási egység autonómiáját.

8. Szakasz

A sajátos státusú helyi közigazgatási egység autonómiája nem érinti a nemzet szuverenitásának sérthetlenségét.

9. Szakasz

A sajátos státussal felruházott közigazgatási egységben a magyar nemzeti közösség és a számbeli kisebbségben levő többi nemzeti közösség anyanyelvét az állam hivatalos nyelvével egyenrangú nyelvként használja.

10. Szakasz

Az a helyi közigazgatási egység, amely sajátos státust kap, önálló jogi személyiséggel bír.

*IV. FEJEZET***A sajátos státusú helyi önkormányzat megalakulása és megszűnése***11. Szakasz*

A sajátos státusú helyi önkormányzat létrehozását a helyi közigazgatási egységben az összletességhez viszonyítva egyszerű többségben levő magyar nemzeti közösség tagjai, a kinyilvánított helyi autonómia jogán határozzák el.

A fenti bekezdés alapján hozott közösségi határozatot közképviselési és érdekvédelmi szinten a közösség legitim képviselője hozza a Parlament, adminisztratív úton a helyi tanács a Kormány tudomására.

12. Szakasz

A helyi közigazgatási egység egyszerű többségben levő nemzeti közösségének határozata alapján a Kormány kiírja a sajátos státusú helyi önkormányzati választásokat és az önkormányzat statútumára vonatkozó népszavazást.

13. Szakasz

A Parlament a statútumot az Alkotmány 116. szakaszának 3. bekezdése alapján iktatja törvénybe.

A statútum a helyi közigazgatási egységben rendezett népszavazás jóváhagyásával lép érvénybe.

14. Szakasz

A sajátos státusú helyi önkormányzat megalakulásával elnyeri közjogi státusát.

A sajátos státus csakis a statútum népszavazás általi elutasításával szüntethető meg.

*V. FEJEZET***A sajátos státusú helyi önkormányzat jogköre***15. Szakasz*

Az önkormányzat jogát azon Tanács gyakorolja, amelynek tagjait szabad, titkos, egyenlő, közvetlen és általános szavazással választják és amely beszámolási kötelezettséggel bíró végrehajtó szervekkel rendelkezik. E rendelkezés nem érinti az állampolgárok gyűléshez való folya-

modását, a népszavazást, vagy a közvetlen állampolgári részvétel egyéb formáit.

Az önkormányzat autonóm öngazgatási hatáskörét döntéshozó hatalommal a négy évre választott Tanács, végrehajtó hatalommal az ugyancsak négy évre választott polgármester gyakorolja. A Tanács és a Polgármester a helyi hatóság.

16. Szakasz

A helyi hatóságok alapvető illetékességét a jelen törvényerejű statútum, valamint a Helyi Közigazgatási Törvény határozza meg. E rendelkezéseknek lehetővé kell tenniük:

- a. a helyi hatóságok speciális célú és helyi érdekeltségű hatáskörökkel és kötelezettségekkel való felruházását;
- b. a helyi hatóságok jogszabályi keretek között, teljes körű diszkrecionális jogosítvánnyal való ellátását, minden ügyben, amely hatáskörükbe tartozik;
- c. a közfeladatoknak az állampolgárokhoz legközelebb álló igazgatási szervek általi megvalósítását;
- d. a törvényhozói és a központi végrehajtó hatalom által a helyi közösséget érintő illetékességek és hatáskörök átruházását;
- e. a helyi hatóságok hatáskörének teljességét és kizárólagosságát, amelyet más központi vagy regionális szerv csak jogszabály ilyen értelmű rendelkezése alapján korlátozhat;
- f. a központi vagy regionális szerv által átruházott hatáskör önkormányzat által helyi körülményekhez igazítását;
- g. a helyi hatóságokat közvetlenül érintő tervezési és döntéshozatali folyamatban a megfelelő időben és formában való részvételt.

17. Szakasz

A Tanács rendeletek kibocsátására jogosult a statútumban meghatározott jogkörökben.

18. Szakasz

A Tanács határozatok kibocsátására jogosult az általa irányított szervek és intézmények működésének szabályozására.

19. Szakasz

A Tanács rendeleteinek és határozatainak törvényességi felügyeletét az Alkotmánybíróság látja el.

20. Szakasz

A sajátos státusú helyi önkormányzat rendeleteinek és határozatainak végrehajtása során felmerülő jogvitákban a közigazgatási bíróság dönt.

21. Szakasz

A sajátos státusú helyi önkormányzat jogkörét a Helyi Közigazgatási Törvényben foglalt hatáskörökön kívül a jelen statútum rendelkezései határozzák meg.

*VI. FEJEZET***A sajátos státusú helyi önkormányzat hatásköre***22. Szakasz*

Az önkormányzat hatáskörébe tartozik:

- a. az anyanyelvű oktatás és az oktatási intézmények ápolása, védelme, fejlesztése;
- b. az anyanyelvű kultúra és a művelődési intézmények ápolása, védelme és fejlesztése;
- c. a szociális kérdések;
- d. az anyanyelvű tömegtájékoztatás támogatása, szabadságának szavatolása;
- e. az anyanyelv korlátozások nélküli használatának garantálása a magán- és a közéletben, a közintézményekben;
- f. a terület és településfejlesztés;
- g. a gazdasági fejlesztés;
- h. a közösségi és állami köz- és magánvagyonok kezelése;
- i. a kommunális intézmények kiépítése és működtetése;
- j. a közösség szociális érdekképviselése;
- k. az általános emberi jogok és szabadságok érvényre juttatása és védelme;
- l. a közrend- és a közbiztonság önkormányzati fennhatóság alá tartozó rendőrséggel szavatolása.

23. Szakasz

A helyi érdekű közügyek intézése során az önkormányzat garantálja a helyi közigazgatási egységben élő román nemzetiségű lakosság, valamint a más nemzeti közösség jogainak teljes körű érvényesülését.

24. Szakasz

Az önkormányzat helyi hatóságainak rendeletei kiterjednek:

- a. az önkormányzat szervezetére és működési rendjére;
- b. a helyi költségvetésre, zárszámadásra, a saját anyagi- és pénzforrások felhasználására;
- c. a helyi érdekeltségű köz- és magánvagyon kezelésére;
- d. az önkormányzat nevének, jelképeinek, kitüntetéseinek meghatározására és használatára;

- e. a nemzeti közösségek ünnepeinek megrendezésére;
- f. a védett műemlékek és emlékhelyek védelmére.

25. Szakasz

Az önkormányzatnak joga saját hatáskörében:

- a. pályázatokat kiírni;
- b. ösztöndíjakat alapítani;
- c. intézményt, vállalatot, más gazdasági célú szervezeteket alapítani, illetve működtetni.

26. Szakasz

Az önkormányzat helyi hatóságainak döntéshozói hatáskörébe tartozik:

- a. megvitatja a Tanács rendelet- és határozattervezeteit;
- b. javaslatot tesz a költségvetési eszközök felhasználására;
- c. közérdekből a törvény rendelkezései szerint kisajátításokat hajthat létre;
- d. perben és peren kívüli ügyekben képviseli a közösséget;
- e. ellenőrzi a rendőrség helyi parancsnokságát.

27. Szakasz

Az önkormányzat helyi hatóságainak végrehajtói hatáskörébe tartozik:

- saját közigazgatási struktúra kiépítése;
- önkormányzati intézmények megszervezése;
- helyi testületekre vonatkozó igazgatási funkciók meghatározása;
- területfejlesztés, lakásügy;
- helyi érdekű közmunkák kiírása és irányítása;
- kulturális ügyek intézése;
- anyanyelv védelme;
- művészeti örökség, múzeumok, kulturális-, tudományos intézmények felügyelete;
- könyvtárak, lemeztárak és hasonló rendeltetésű intézmények létesítése és működtetése;
- helyi rádió- és televízió adók létrehozása, igazgatási szervek működtetése;
- a nyomtatott sajtó támogatása;
- az ifjúság képzésének valamennyi formája, a szervezett és a nem szervezett egyaránt;
- az anyanyelvű oktatás valamennyi szinten, típusban és formában, valamint az állandó továbbképzés;
- a szociális- és felnőtt-nevelés;
- a mezőgazdaság, a gazdasági élet általános szabályozásával összhangban;
- erdőgazdálkodás;
- környezetvédelmi igazgatás;
- a közösség helyi érdekű vízgazdálkodása;

- ásvány- és hévizek hasznosítása;
- helyi vásárok szervezése;
- a közösség gazdasági életének fejlesztése;
- az idegenforgalom fejlesztése;
- kézműipar;
- szociális ellátás;
- egészségügy;
- a helyi érdekeltségű állami köz- és magánvagyon kezelése és ellenőrzése;
- a helyi rendőrség;
- minden egyéb hatáskör, amit a törvény nem utal a Kormány hatáskörébe, illetve amit átruház a helyi hatalomra.

VII. FEJEZET

A sajátos státusú helyi közigazgatási egység területi határainak védelme

28. Szakasz

Nem lehet megváltoztatni a sajátos státusú helyi közigazgatási egység helyi közigazgatási határait az érintett közösséggel való előzetes konzultáció, illetve népszavazás nélkül.

A magyar nemzeti közösség által is lakott területeken a közigazgatási egységek határait olyképpen kell megállapítani, hogy a nemzeti közösség többségi részarányát a helyi közigazgatási egységben, illetve régióban szavatolják.

VIII. FEJEZET

A helyi hatóságok igazgatási struktúrái, a felelősség gyakorlásának feltételei, tevékenységük területe

29. Szakasz

A sajátos státusú önkormányzat helyi hatóságai a szükségleteknek megfelelően és a hatékonyság biztosítása céljából saját maguk határozzák meg belső igazgatási struktúrájukat.

30. Szakasz

A helyi hatóságok személyzetéről szóló szabályzatnak lehetővé kell tennie a magas képzettséggel, tehetséggel, szakértelemmel bíró személyzet toborzását; ennek megfelelően biztosítani kell a képzési lehetőségeket, a jutalmazás, az előléptetés feltételeit.

31. Szakasz

A helyi választott tanácsosok számára biztosítani kell mandátumuk szabad gyakorlását.

32. Szakasz

Megengedett a hivatal gyakorlása során felmerülő kiadások, a keresetkiesés megfelelő kompenzálása, valamint az elvégzett munka és a megfelelő szociális védelem díjazása.

33. Szakasz

A helyi választott tisztség viselésével összeférhetetlen funkciókat és tevékenységeket csak a törvény vagy a jogi alapelvek határozhatják meg.

34. Szakasz

A sajátos státusú helyi önkormányzati szervek tevékenységének felügyelete csak a tevékenység jogszerűségének vizsgálatára irányulhat.

*IX. FEJEZET**A sajátos státusú önkormányzat pénzügyi forrásai és gazdálkodása**35. Szakasz*

Az önkormányzat saját pénzügyi forrásokra jogosult, amelyeket hatásköre gyakorlása során szabadon használhat fel.

36. Szakasz

A helyi hatóságok pénzügyi forrásainak nagyságának a jogszabályokban meghatározott feladataik mértékével kell arányban lennie.

37. Szakasz

A helyi hatóságok pénzügyi forrásainak egy részét azok a helyi adó- és díjbevételek teszik ki, amelyekre a törvény adta keretek között ezen hatóságoknak lehetőségük van.

38. Szakasz

Az önkormányzatok működésének szavatolása szükségszerűvé teszi az állami költségvetésből történő pénzügyi kiegyenlítést, amelynek célja a potenciális pénzügyi források egyenlőtlen elosztásából fakadó hatások, valamint az így keletkező pénzügyi terhek korrekciója. Az ilyen intézkedések nem csökkenthetik a helyi hatóságok választási szabadságát a saját felelősségük alá tartozó területeken.

39. Szakasz

A pénzügyi források állami költségvetésből arányosan rája eső részének felhasználásáról a helyi önkormányzat dönt.

40. Szakasz

Az önkormányzati szervekhez juttatott állami költségvetési támogatás nem fordítható speciális tervek finanszírozására. Az állami költségvetésből visszajuttatott pénzügyi kiegyenlítés nem korlátozhatja a helyi önkormányzati szervek diszkrecionális jogkörét.

41. Szakasz

A sajátos státusú önkormányzat megalakulásától számított 60 napon belül a helyi önkormányzat tulajdonába és adminisztrálásába kerül a helyi érdekű állami köz- és magánvagyon.

42. Szakasz

Nem tekinthető gazdasági vállalkozásnak, ha az önkormányzat oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális intézményeket működtet, ha a nemzeti közösségek érdekeinek védelmére kiadványokat állít elő és forgalmaz, ha épületeit részlegesen hasznosítja.

43. Szakasz

Az önkormányzat saját elkülönített és egységes költségvetéssel rendelkezik.

44. Szakasz

Az önkormányzatot alanyi jogon normatív állami költségvetési támogatás illeti meg. A támogatás mértékét a Parlament állapítja meg.

45. Szakasz

Az állami költségvetési támogatás rendeltetésszerű felhasználásának törvényességi felügyeletét az Állami Számvevőszék látja el.

46. Szakasz

Az önkormányzat tervének és költségvetésének teljesítéséről zárszámadás készül. A pénzügyi adatok nyilvánosak.

*X. FEJEZET***A sajátos státusú helyi önkormányzatok egyesülési joga***47. Szakasz*

A sajátos státusú helyi önkormányzatok joga, hogy hatáskörük gyakorlása és feladataik megvalósítása során együttműködjenek és egyesüljenek közös érdekeltségű feladatok ellátása érdekében.

48. Szakasz

Az állam köteles elismerni az önkormányzati szervek azon jogát, hogy közös érdekeik védelme és elősegítése érdekében hazai vagy nemzetközi szövetség tagjai legyenek.

49. Szakasz

Az önkormányzati szervek jogszabály által előírt feltételek mellett együttműködhetnek más államok helyi öngazgatási szerveivel.

*XI. FEJEZET***A sajátos státusú helyi önkormányzat jogi védelme***50. Szakasz*

Az önkormányzati szervek jogszolgáltatást vehetnek igénybe hatáskörük szabad gyakorlásának és a helyi autonómia elveinek védelmében.

XII. FEJEZET
Zárórendelkezés

51. Szakasz

Jelen Statútum módosítására a Tanács tagjainak legalább egyharmada tehet javaslatot.

Nagyvárad, 1994. augusztus